

варто звернути увагу на роль і значення для пенітенціарної системи людини яка відбуває кримінальне покарання. Саме впровадження в пенітенціарну систему України європейських стандартів дозволить швидше виправити та ресоціалізувати засудженого в суспільства.

Сьогодні пенітенціарної система України піклується Міністерство юстиції України. Головний недолік якого це виконання невластивих для його функцій здійснювати кадрові призначення та звільнення персоналу ДКВС України, і в науковців є що запропонувати стосовно цього приводу. Надіюсь, що сьогоднішній пенітенціарний форум відкриє нову сторінку в історії Української пенітенціарної науки та функціонування пенітенціарної системи України.

Література:

1. Коваленко В.В. Лише з чиновницького кабінету пенітенціарну систему не змінити. *Газета Юридичний вісник України*. 2020 рік

ТЕХНОЛОГІЇ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ З ОСОБАМИ, ЯКІ ВІДБУВАЛИ ПОКАРАННЯ В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛИ

Кузьмін В. В.

*кандидат соціологічних наук, доцент,
учений секретар, доцент кафедри «Соціальна робота та психологія»
Національного університету «Запорізька політехніка»*

Кузьміна М. О.

*викладач кафедри «Соціальна робота та психологія»
Національного університету «Запорізька політехніка»*

Закревська А. В.

*студентка IV курсу спеціальності «Соціальна робота»
Національного університету «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна*

На сьогоднішній день на теренах України значно збільшується кількість злочинних дій, а пенітенціарні установи, на жаль, не завжди здатні самостійно здійснити реабілітацію осіб, які до них потрапили. Саме тому питання про технологію соціальної роботи з особами, що

звільняються від відбування покарання на сьогоднішній день є досить актуальним. Адже, якщо людина не виправиться і не адаптується до нормального життя, то це приведе до нових девіантних наслідків і, найчастіше, до повторного здійснення злочинів [4].

Щорічно з кримінально-виконавчих установ звільняється 50–70 тис. засуджених до позбавлення волі. На жаль, в Україні доля особи, яка хоче розірвати зв'язки з кримінальним минулим, найчастіше мало хвилює як посадовців, так і представників громадськості (у тому числі представників владних структур, які опікуються колишніми ув'язненими). Нерідко трапляються ситуації, коли людина, зіштовхнувшись із низкою проблем (відсутність житла, роботи, довіри з боку близьких, звичайна побутова ксенофобія з боку незнайомих людей), втрачає надію і повертається знову в місця позбавлення волі, але вже на більш тривалій термін. Зокрема серед засуджених у 2019 р. раніше були судимі та мали непогашену або «незняту» судимість 26% осіб [2]. Покращити ситуацію в цій галузі можна завдяки вивченню та запровадженню адаптаційних технологій при роботі з цією соціальною групою.

Зазвичай більшість колишніх засуджених соціально дезадаптовані або у них переважає неадекватна поведінка, тому таким індивідам необхідно в короткі терміни відновити такі соціально значимі навички, як уміння заробляти і витратити гроші, забезпечувати себе одягом, харчуванням, житлом [5]. Окрім того, допомогу в соціальній адаптації необхідно надавати й близькому оточенню, тобто сім'ї колишнього засудженого, адже за період перебування останнього за ґратами у їхньому житті могли відбутись значні зміни.

Соціальну технологію підготовки засуджених до життя в суспільстві доцільно починати втілювати не пізніше, ніж за шість місяців до звільнення, поєднуючи індивідуальну та групову форми роботи. Групова робота включає такі чотири послідовно проведені тренінгові блоки: психологічний (опанування навичок конструктивного спілкування, підвищення впевненості в собі, вироблення навичок вирішення конфліктних ситуацій); правової підготовки; працевлаштування; орієнтації на здоровий спосіб життя [3]. У структурно-функціональному вимірі технологічний алгоритм соціально-адаптаційної роботи з чоловіками, які звільняються з місць позбавлення волі, наприклад, включає: – збір та аналіз повної інформації про особу, яка звільняється (вивчення її характеристик, особової справи, медичної картки тощо); – бесіда-знайомство з особою (з'ясування індивідуально-психологічних особливостей, мотивації подальшої поведінки, характеру стосунків із сім'єю, планів щодо освіти, роботи тощо); – знайомство з сім'єю, оточенням особи, яка звільняється; – розробка індивідуальних діагностичних карт; – складання індивідуальної програми роботи для успішної адаптації до життя в суспільстві, підбір алгоритмів утручання (засобів впливу на свідомість,

почуття, волю); – складання плану соціального супроводу; – розробка та проведення тематичних тренінгів.

У часовому вимірі технологічний алгоритм поступенітенціарної соціально-адаптаційної роботи включає п'ять етапів [1].

1. На етапі скерування в провідну організацію визначається «провідна організація», котра зможе надати якомога ширший обсяг необхідної допомоги конкретному звільненому. Вибір відбувається на основі соціодіагностичної типології ув'язнених.

2. На етапі попереднього оцінювання відбувається співбесіда, завданням котрої є виявлення та аналіз проблем клієнта, складається індивідуальна програма соціально-психологічної роботи, цілі та завдання якої формуються разом із клієнтом, а також зазвичай підписується угода (контракт, договір).

3. На етапі надання першочергової (первинної) допомоги та професійного втручання задовольняються базові потреби клієнта завдяки наданню негрошової матеріальної допомоги (одяг, взуття, їжа), наданню місця тимчасового проживання, медичної, психологічної та грошової допомоги. Команда працівників організації спільно з клієнтом вирішують визначені на етапі оцінювання проблеми, котрі заважають успішній соціальній адаптації. На цьому етапі може проводитися й групова робота у вигляді тренінгів соціальних умінь і груп самопомоги.

4. Етап соціальної адаптації може проходити паралельно з попереднім. На ньому відбувається залучення до системи суспільних відносин, засвоєння соціально схвалених ролей, становлення і розвиток як цілісної особистості на основі засвоєння елементів культури і соціальних цінностей, пристосування до групових норм.

5. Етап прикінцевого оцінювання відбувається після втілення передбачених угодою заходів і полягає в оцінці проведеної індивідуальної роботи та розв'язанні окреслених завдань, а за потреби колишнього ув'язненого скеровують до іншої установи, що здійснює соціальний патронаж звільнених осіб.

Таким чином, соціальна робота із особами, які повернулись із місць позбавлення волі, є важливою частиною діяльності соціальних працівників та соціальних педагогів, як і будь-яких соціальних установ, що стикаються із даною проблематикою. За плечима відповідних фахівців має бути опрацьована солідна правова база, щоб уміло скеровувати процеси соціалізації особи, а також має бути чималий досвід подібної роботи, як роботи із іншими проблемними категоріями населення, так як дана категорія осіб є досить специфічною. І багато у чому саме від соціальних працівників залежить успішність соціалізації осіб, які повернулися із місць позбавлення волі. Оперативність їх діяльності дозволить запобігти повторним рецидивам та допоможе процесам соціалізації особистості.

Література:

1. Проскура В. В. Технології соціальної адаптація чоловіків, які звільняються з місць позбавлення волі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. соц. наук : спец. 231 «Соціальна робота» / Проскура Володимир В'ячеславович – Рапоріжжя, 2008. 261 с.
2. Соціальна адаптація вихованців ВТК, які звільняються з місць позбавлення волі // Соціальний супровід неповнолітніх і молоді, які відбувають покарання та звільняються з місць позбавлення волі: Методичні рекомендації для працівників ЦССМ.– Ужгород, 2002. 7 с.
3. Програма соціальної адаптації і ресоціалізації осіб, що звільнилися з місць позбавлення волі / Громадська організація інтелігенції м. Києва «Київ – рідний дім».– К., 2001. 27 с.
4. Проскура В.В. Технології соціальної роботи з людьми, які звільняються з місць позбавлення волі / В.В. Проскура // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні питання організації соціальної роботи з дітьми, що проживають у сім'ях, які опинилися у складних життєвих обставинах» (6–7 червня). – Л. : Львівська облдержадміністрація, 2008. С. 14–17.
5. Проскура В.В. Юридично-інформаційний довідник для осіб, які звільняються від відбування покарання з кримінально-виконавчих установ / В.В. Проскура, Б.М. Телефонко. – Л. : Папуга, 2006. 144 с.

ПРОГРЕСИВНІ КРОКИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Лантінова О. К.

*кандидат юридичних наук,
начальник відділу*

*Луганської обласної прокуратури
м. Северодонецьк, Луганська область, Україна*

Варто зазначити, що важливу роль у нормативно-правовому забезпеченні виконання кримінальних покарань у виді позбавлення волі відіграє новий Кримінально-виконавчий кодекс, який був прийнятий на рік раніше Закону України Про Державну кримінально – виконавчу службу України. До речі, за новим КВК України було передбачено створення якісно нової класифікації установ за рівнями безпеки, як у Європі: відкритого типу, мінімального, середнього й максимального